

Europos mokėjimo įsakymas

2008 m. gruodžio 12 d. visose Europos Sąjungos valstybėse, išskyrus Daniją, įsigaliojo Europos mokėjimo įsakymo procedūra, kuri sudaro galimybę paprasčiau, greičiau bei pigiau išspręsti piniginius ginčus su pardavėjais ar paslaugų teikėjais iš kitų ES valstybių. Procedūrą numato Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1896/2006. 2012 m. spalio 4 d. ši reglamentą iš dalies pakeitė Komisijos reglamentas (ES) Nr. 936/2012, atnaujindamas jo priedus ir pagerindamas praktinį jo nuostatų taikymą ir procedūros naudojimą.

Jau per pirmuosius galiojimo metus ši procedūra populiarumu aplenkė Europos vykdomojo rašto procedūrą, numatytą 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 805/2004, sukuriančiame neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą. Atskiri ES valstybių narių teismai per 2009 m. išdavė 4–5 kartus daugiau Europos mokėjimo įsakymų negu Europos vykdomųjų raštų pažymėjimų. Lietuvoje, deja, dėl žinių trūkumo ir pasitikėjimo procedūra stokos retai naudojamosi šia galimybe. Neoficialiais duomenimis, 2009 m. išduota apie 20 Europos mokėjimo įsakymų. Nors procedūra nėra tiesiogiai skirta tarptautiniams vartotojų ginčams spręsti, ji lengvai gali būti pritaikoma pažeistų vartotojų teisių apsaugai tais atvejais, kai reikalavimai yra piniginiai, aiškūs ir atsakovas (pardavėjas, paslaugos teikėjas) jų neginčija. Pavyzdžiui, pagal šią procedūrą vartotojas gali reikalauti atlyginti daikto trūkumą pašalinimo išlaidas arba vartotojui vienašališkai nutraukus sutartį pareikalauti grąžinti sumokėtą prekę (paslaugos) kainą.

Kaip veikia procedūra?

1. Vartotojas Europos e. teisingumo portale www.e-justice.europa.eu parengia tipinės formos prašymą šduoti Europos mokėjimo įsakymą ir kreipiasi į kompetentingą teismą. Prašyme nurodoma: šalys, reikalavimo suma, reikalavimo pagrindas, apibūdinami reikalavimą pagrindžiantys įrodymai. Vartotojai kitai sutarties šaliai bylą gali iškelti ES valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose. Pasirinkus Lietuvos teismą, prašymas lietuvių ir atsakovo kalbomis pateikiamas artimiausiam apylinkės arba apygardos teismui. Lietuvoje kreipimasis į teismą pagal šią procedūrą vartotojui nieko nekainuoja, nes jis yra atleidžiamas nuo žyminio mokesčio.
2. Teismas, patikrinęs, ar vartotojo prašymas atitinka reikalavimus, ne vėliau kaip per 30 dienų išduoda Europos mokėjimo įsakymą.
3. Įsakymą kartu su vartotojo prašymu teismas siunčia kitoje ES valstybėje narėje esančiam atsakovui (pardavėjui arba paslaugos teikėjui). Paprastai dokumentų įteikimas užsienyje užtrunka ne ilgiau kaip 30 dienų.
4. Įteikęs įsakymą pardavėjui ar paslaugos teikėjui teismas 30 dienų laukia jo prieštaravimų.
5. Nesulaukęs prieštaravimų teismas išduoda standartinės formos deklaraciją apie įsakymo vykdytinumą ir kartu su įsiteisėjusiu įsakymu siunčia ją vartotojui.
6. Gavęs įsiteisėjusį Europos mokėjimo įsakymą ir deklaraciją apie jo vykdytinumą, jei pardavėjas ar paslaugos teikėjas nevykdo jo geranoriškai, vartotojas gali kreiptis tiek į savo, tiek į bet kurios kitos ES valstybės narės antstolį ar kitą kompetentingą pareigūną dėl priverstinio vykdymo.

Kuo ši procedūra patraukli vartotojams?

- Procedūra vykdoma naudojant supaprastintas standartinės formos, kurias elektroniniu formatu galima rasti Europos e. teisingumo portale www.e-justice.europa.eu.
- Mažesnės išlaidos. Vartotojui nebūtina naudotis teisininkų paslaugomis, nes procedūra yra standartizuota ir advokato atstovavimas nėra būtinas. Prie prašymo išduoti Europos mokėjimo įsakymą nereikia pridėti dokumentų bei jų vertimų, o tik juos aprašyti. Vartotojas neturi rūpintis A formos vertimu, nes tai automatiškai atliekama pildant šią formą Europos e. teisingumo portale. Vartotojas nepatiria kelionės išlaidų, nes procedūra iš esmės vykdoma raštu ir jam nebūtina atvykti į teismą.
- Paprastesnis sprendimų vykdymas visoje ES. Įsiteisėjęs Europos mokėjimo įsakymas automatiškai pripažįstamas ir gali būti priverstinai vykdomas kitose ES valstybėse narėse.

Koks šios procedūros trūkumas?

Procedūra galima pasinaudoti tik tada, kai vartotojo reikalavimo neginčija atsakovas. Jei atsakovas paprieštarauja, kad ir nepagrįstai, vartotojas per nustatytą terminą turi kreiptis į teismą pagal įprasto civilinio proceso taisykles. Tai, deja, dažniausiai reiškia gerokai didesnes bylinėjimosi išlaidas, ilgesnį teisminių procesą ir sudėtingesnį teismo sprendimo vykdymą.

Filmas

Lietuvos vartotojų institutas sukūrė vaidybinį filmą, kuriuo pristatoma Europos mokėjimo įsakymo procedūra pasitelkiant organizuotos turistinės kelionės pavyzdį. Pagrindinė filmo veikėja Viktorija, nepatenkinta kitos ES šalies kelionių organizatorių nesuteiktomis paslaugomis, apsisprendžia kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo. Ši filmo tema pasirinkta ne atsitiktinai. Atsižvelgiant į Eurobarometro tyrimų duomenis, dažniausi vartotojų skundai transporto srityje yra susiję arba su jų kaip oro keleivių teisėmis (57 %), arba su poilsio ir kultūros paslaugų kokybe (23,7%).

Filmą galima pamatyti socialinio tinklo youtube.com „Lietuvos vartotojų instituto“ paskyroje: <http://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&NR=1&v=7wPqtko7k8A>

Apie projektą

Projektas „Informuotumo apie teisę kreiptis į teismus didinimas“ yra finansuojamas Europos Komisijos Specialiosios civilinės teisenos programos (2007–2013), Lietuvos vartotojų instituto, Bulgarijos nacionalinės vartotojų asociacijos „Aktyvūs vartotojai“ ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis. Plačiau apie projektą ir jo veiklas skaitykite Lietuvos vartotojų instituto puslapyje internete: <http://www.vartotojai.lt/lt/civiline-teisena>

Europos Komisija – Teisingumo generalinis direktoratas
Iš dalies remia Specialioji civilinės teisenos programa (2007-2013)

LIETUVOS
VARTOTOJŲ
INSTITUTAS

